

Azerbaycan: Güney Gaz Koridoru

Ülke:	AZERBAYCAN
Proje Numarası:	48376
Sektör:	Tabii Kaynaklar
İlan Türü:	KAMU
Çevre Kategorisi:	A
Hedeflenen Kurul Tarihi:	18 Ekim 2017
Statü:	Kavram Gözden Geçirilmiştir
Proje Özet Dokümanı Açıklanma Tarihi:	04 Ağustos 2017

Proje Tanımı

Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi ("TANAP" veya "Proje") Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa ülkelerine doğalgaz tedariki için Türkiye Cumhuriyeti'nin topraklarından geçen bir doğalgaz boru hattıdır. Halihazırda inşaatı devam eden boru hattı, Türkiye-Gürcistan sınırından Türkiye-Yunanistan sınırına kadar uzanacaktır. Proje TANAP Doğalgaz İletim A.Ş. ("TANAP A.Ş.") tarafından uygulanmaktadır.

EBRD'nin yanı sıra bir dizi uluslararası mali kuruluş da projeyi destekleyecektir. Dünya Bankası, TANAP'a 800 milyon ABD doları tutarında finansman sağlama taahhüdünde bulunmuştur ve Asya Altyapı ve Yatırım Bankası ise 600 milyon ABD doları tutarında finansman taahhüdünde bulunmuştur. Avrupa Yatırım Bankası da TANAP Projesine finansman sağlamayı değerlendirmektedir.

Proje Hedefleri

EBRD'nin faaliyet gösterdiği beş ülkeye uzanan –TANAP'ın içinde ayrılmaz bir parça olarak yer aldığı - Güney Gaz Koridoru, Avrupa ve Türkiye için enerji arz güvenliği ve çeşitliliğini artırmaya yönelik önemli, stratejik bir doğalgaz altyapı projesidir. Doğalgaz tedariki seçeneklerini genişletecek ve Avrupa'nın öncelikle Hazar Bölgesi doğalgazına erişebilmesi ve uzun vadede ise Doğu Akdeniz, Orta Asya ve Orta Doğu doğalgazı da dahil diğer bölgelerin kaynaklarına da erişebilmesi için yeni enerji ulaştırma yolları sağlayacaktır. Doğalgazının büyük bir bölümünü ithal eden Türkiye'de ise Güney Gaz Koridoru ek bir doğalgaz kaynağı sağlayacaktır ve ülkenin altyapısını doğalgaz arzının daha iyi dağıtılması, enerjiye daha iyi erişim ve kapsayıcı bölgesel büyüme ile ülkenin altyapısını geliştirecektir.

Güney Gaz Koridoru, bölgelerarası bir altyapı projesi olarak bölgede uluslararası işbirliği, ekonomik entegrasyon, sürdürülebilir ekonomik kalkınma fırsatlarını artıracaktır. Bu ölçekteki projeler yerel istihdam ve işletmeler için de önemli fırsatlar yaratmaktadır. TANAP projesi kapsamında yapım aşamasında 9000 kişi istihdam edilmiştir, işletme aşamasında ise 300 kişilik kalıcı istihdam daha yaratılacaktır. Yerel faydalar arasında, Türkiye'nin bölgesel yol ve sosyal altyapısında iyileşmeler ve Projenin Banka ve diğer uluslararası mali kuruluşların gereklilikleri uyarınca uygulanmasını temin eden çevresel etki azaltım programları yer alacaktır.

Ülkeler, uzun vadede düşük karbonlu bir ekonomiye geçiş gerçekleştirirken doğalgaz tamamlayıcı bir yakıt türü olarak önemli bir rol oynamaya devam edecektir. Göreli olarak düşük karbonlu, esnek bir enerji üretim kaynağı sunan bir fosil yakıt olan doğalgaz, gittikçe artan bir biçimde kullanılan, kesintili yenilenebilir enerji kaynaklarını tamamlayan güvenilir bir yedek kaynak olarak kullanılabilir. Daha düşük sermaye maliyeti, kesintili yenilenebilir enerji kaynaklarına yedek olarak kullanılmak üzere daha büyük esneklik ve daha düşük karbon ayak izi nedeniyle termik santrallerin büyük bir bölümünün doğalgaz ile çalışması beklenmektedir. Yenilenebilir enerjinin genişlemesi ve sera gazı emisyonu hedeflerinin daha zorlu hale gelmesi ile birlikte, doğalgaz daha düşük karbonlu bir yakıt olarak düşük karbonlu ekonomiye geçişte enerji üretiminde önemi gittikçe artan bir role sahip olacaktır.

Geçiş Etkisi

Projenin geçiş etkisinin, temel olarak boru hattı güzergahı üzerindeki enerji piyasalarının entegrasyonu ve direncine etkisinden kaynaklanması beklenmektedir, fakat düşük karbonlu ekonomiye geçişin desteklenmesinde de önemli bir etkisinin olması beklenmektedir.

Proje, enerji piyasalarının öngörülemez durumlar karşısındaki direncini güçlendirerek Avrupa ve Türkiye’de doğalgaz arzı kaynaklarının çeşitliliğini destekleyecektir. Enerji arz güvenliği ve çeşitliliğinin geliştirilmesi, iyi işleyen ekonomilerin önemli unsurlarıdır. Buna ilaveten, Banka, Proje ile, enerji piyasası kurumlarının güçlendirilmesi için politika diyalogu ve sektörün kilit aktörleri için beceri ve kapasite güçlendirme çalışmaları gerçekleştirecektir.

Önerilen Güney Gaz Koridoru sadece Azerbaycan’ı Avrupa doğalgaz piyasasına bağlamakla kalmayacak, aynı zamanda bölgesel doğalgaz ağının entegrasyonunu da güçlendirecektir. Böylece, Proje, entegre ve iyi işleyen bir Avrupa doğalgaz piyasasının oluşturulmasına destek olacak, bölgeler arası ticaret ve konektiviteye katkıda bulunacaktır. Ulaştırma kapasitesini de geliştirme potansiyeli ile, Proje daha geniş çaplı olarak Hazar Bölgesini Türkiye ve Avrupa’ya bağlayabilir ve Güneydoğu Avrupa’da doğalgaz piyasasının entegrasyonunu güçlendirebilir.

Doğalgaz, dünya çapında düşük karbon ekonomilerine geçiş için önemli bir yakıt olarak görülmektedir. Halihazırda, yenilenebilir enerji kaynakları tarafından karşılanamayan enerji talebini karşılamak için en düşük karbon yoğunluklu enerji üretimi sağlamakta, aynı zamanda kesintili yenilenebilir enerji kaynaklarını dengelemek için gereken esnek pik kapasitesini temin etmektedir. Talep tarafı yakıt dönüşümü (özellikle kömürden doğalgaza) ve tedarik zinciri emisyon tasarrufunun (Güney Gaz Koridoru doğalgazının yerine geçeceği diğer yakıtların arzıyla karşılaştırıldığında) birleşiminin bir sonucu olarak, Güney Gaz Koridoru’nun etkilenen ülkelerde daha düşük karbon yoğunluğu düzeylerine geçişte önemli derecede olumlu bir etki yaparak bu ülkelerin genel gelişimine katkı yapması beklenmektedir. Banka, bu etkiyi değerlendirmek üzere, Türkiye’nin enerji talebindeki değişimi ve ülkenin Paris Anlaşması hedefleri de dahil uluslararası iklim değişikliği hedeflerine yönelik taahhütlerini de dikkate alarak, Projenin potansiyel emisyon azaltım faydaları ile ilgili ayrıntılı bir analiz gerçekleştirmektedir. Değerlendirmenin kapsamı, Projenin enerji sisteminin karbonsuzlaştırılmasını nasıl destekleyebileceğinin anlaşılmasıdır. Bu değerlendirmeden gelen ilk tahminler, tüm ilgili EBRD ve EBRD dışı ülkelerde kümülatif sera gazı emisyonlarında önemli derecede azalma olacağı yönündedir.

Müşteri Hakkında Bilgi

Güney Gaz Koridoru Kapalı Anonim Şirketi’nin (“Borçlu”) hisselerinin %51’i Azerbaycan Cumhuriyeti, %49’u ise (hisselerinin %100’ü Azerbaycan Cumhuriyeti’ne ait olan) Azerbaycan Cumhuriyeti Devleti Petrol Şirketi’ne aittir. TANAP A.Ş. hisselerinin %58’ine

sahip olan Borçlu, Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi'nde Azerbaycan'ın çıkarlarını yönetmektedir.

EBRD Finansmanı

Azerbaycan Cumhuriyeti, Güney Gaz Koridoru Kapalı Anonim Şirketi'nin ("Borçlu") almış olduğu kredinin 500 milyon ABD dolarına kadar olan bölümü için garantör olmuştur. Kredi, Borçlunun Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı'na yönelik taahhütlerinin bir bölümünü finanse etmek için kullanılacaktır.

Toplam Proje Maliyeti

TANAP Projesinin toplam maliyeti: 8,6 milyar ABD doları

Güney Gaz Koridoru Kapalı Anonim Şirketi'nin hisseleri: 5 milyar ABD doları

Çevresel Etki

Proje, Türkiye'de 1.850 km'lik bir ana yüksek basınçlı doğalgaz boru hattının yapımını içermektedir ve 2014 yılının Çevresel ve Sosyal Politikası çerçevesinde A kategorisine alınmıştır. Banka'nın Çevresel ve Sosyal Durum Değerlendirmesi ("ESDD") çevre, sağlık, güvenlik konularında ve sosyal konularda çalışan bir uluslararası danışman tarafından desteklenmiş ve Proje'nin Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi ("ÇSED"), Yeniden Yerleşim Eylem Planı ve Biyoçeşitlilik Eylem Planı, Çevresel ve Sosyal Yönetim Planları ve Paydaş Katılım Planları'nın gözden geçirilmesi ile diğer belgeleri ve Proje'nin Erzurum ve Ankara bölgelerindeki iki şantiyeye saha ziyaretini içermektedir. Çevresel ve Sosyal Durum Değerlendirmesi içerisinde, Şah Deniz II, Güney Kafkasya Boru Hattı'nın Genişletilmesi ve Trans Adriyatik Boru Hattı gibi ilgili projelerin/bağlantılı tesislerin üst düzey incelemesi de bulunmaktadır. Proje çerçevesinde kapsamlı bir ÇSED de yapılmıştır. Bu değerlendirme, proje ve mühendislik faaliyetlerinden yapıma ve işletme ve boru hattının işletmeden alınmasına kadar tüm aşamalar için olumsuz etkileri ve tespit edilen engelleme ve azaltım tedbirleri (EBRD'nin Çevresel ve Sosyal Politikası'nın gereklilikleri çerçevesinde) yer almaktadır. ÇSED, Proje'nin kümülatif ve kalıntı etkilerinin değerlendirmesini içermektedir. ÇSED, şirketin devam eden istişare süreci çerçevesinde, TANAP'ın İnternet sitesi üzerinden (22 Haziran 2015) kamuya açıklanmıştır. Türkiye Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Haziran 2014'te ÇSED'i onaylamıştır. Banka'nın Çevresel ve Sosyal Durum Değerlendirmesi'nde Çevresel ve Sosyal Performans Gereklilikleri açısından herhangi bir önemli uyumsuzluk tespit edilmemiştir. Ancak, bir Çevresel ve Sosyal Eylem Planı'nın oluşturulması ve uygulanması ile giderilebilecek bir dizi kısmi uyumsuzluk tespit edilmiştir. Söz konusu plan üzerinde Müşteri ile mutabık kalınmış ve plan Banka'nın İnternet sitesinde yayımlanmıştır. Proje, düzenli olarak gözden geçirilen, güçlü çevresel ve sosyal yönetim sistemleri ve prosedürlerine sahiptir. Çevresel ve Sosyal Durum Değerlendirmesi'nde, çevresel ve sosyal yönlerin ve etkilerin, Proje kapsamının oluşturulması ve planlama aşamalarında, azaltım hiyerarşisi ve İyi Uluslararası Uygulamaların uygulanması yoluyla engelleme olması gerektiği gibi dikkate alınarak dikkate alındığı tespit edilmiştir. Teknik fizibilite sunulurken alternatiflerin değerlendirilmesi ve güzergah seçimi, çevresel ve sosyal etkilerin engellenmesi ve asgari düzeye indirilmesi için ana odak noktalarından birisiydi. Çevresel ve sosyal kriterler Tercih Edilen Güzergah Koridoru'nun 2 km'den 500 m'ye daraltılması için uygun biçimde uygulanmıştır. ÇSED, 500 m'lik boru hattı koridorunun tamamını kapsamaktadır. Seçilen güzergah hanelerin koridor güzergahının bütününde fiziki olarak yer değiştirmesinden kaçınmaya imkan tanımaktadır. Yapım aşaması boyunca, önemli kültürel miras alanları veya tanımlanmış yaban hayatı alanlarına gelebilecek etkilerin önlenmesi amacıyla ilave güzergah değişiklikleri uygulanmış ve Değişim Yönetimi süreci ile yönetilmiştir. ÇSED kapsamında projenin potansiyel çevresel ve sosyal etkileri değerlendirilmiş ve ilgili çevresel ve sosyal

azaltım tedbirleri ve taahhütleri her türlü giderilmemiş kalıntı riski ortadan kaldırmak üzere bir dizi yönetim planına dönüştürülmüştür. ÇSED ve Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı'nın taahhütlerinin uygulanmasına yönelik olarak iç ve üçüncü taraf izleme çalışması yapılmıştır. Çevresel ve Sosyal Durum Değerlendirmesi'nde gemilerin birbirleriyle ve deniz faunası ile olan etkileşimleri ile ilgili olası risklerin ÇSED sonrası bir Tehlike Belirleme Çalışması ("HAZID") ile değerlendirildiği tespit edilmiştir. İlave Görev Riski Analizleri, Yüklenici tarafından, offshore faaliyetler için Proje ile ilgili risklerin tespiti ve azaltılması için hazırlanacaktır ve ilgili Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı Proje tarafından hazırlanacak ve açıklanacaktır.

Proje, halihazırda boru hattının ve kompresör istasyonlarının yapımı için 9445 kişiyi, (2066 vasıfsız; 1907 yarı vasıflı; 5472 vasıflı çalışan) istihdam etmektedir; yerel istihdam özellikle vasıfsız ve yarı vasıflı işçiler için azami düzeye çıkmıştır ve beceri aktarımı için kapsamlı eğitimler verilmektedir. Emek ve çalışma koşulları kriterleri ile ilgili olarak yapılan değerlendirmede herhangi bir önemli uyumsuzluk tespit edilmemiştir. Kısmi uyumsuzluklar arasında, yüklenici düzeyinde fazla mesai ve yorgunluk yönetimi ile ilgili uyumsuzluklar bulunmaktadır. Kısa dönemli inşaat işgücü sözleşmelerinin uzatılması da daha fazla açıklık gerektirmektedir ve TANAP işe son verme alanında açık prosedürler ortaya koyacaktır.

Proje 3 numaralı Proje Gerekliliği ile tam olarak uyumludur. Kompresör istasyonlarının tasarımı, emisyonları kaynağında azaltmak için ilgili Mevcut En İyi Teknik hükümleri dikkate alınarak yapılmıştır. Kamplar ve hidro test için su alımının etkileri yeterince değerlendirilmiştir ve su Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün izinleri çerçevesinde çekilmektedir. Kamplardan ve şantiyeden gelen kanalizasyon atık suları sahadaki bir atıksu arıtma tesisinde arıtmakta ve geçerli Proje Standartlarını yerine getirdikten sonra onaylı bir lokasyona boşaltılmaktadır. Hidro test için su alımı ölçülmekte ve yeniden kullanılmış hidro test suyu bir kısımdan diğerine pompalanmaktadır. Hidro test suyu Proje standartlarına uyum için nihai boşaltımdan önce çöktürme, filtreleme ve laboratuvar testlerinden geçmektedir. ÇSED kapsamında, Proje tarafından oluşturulan atık akışları değerlendirilmektedir; ve yönetim ve azaltım tedbirleri TANAP ve yükleniciler tarafından üretilen Atık Yönetim ve Kirlilik Önleme Planı'nda belirtilmiştir. Gözetim zinciri kayıtları TANAP tarafından muhafaza edilmektedir ve atıkların uygun bir tesiste bertaraf edildiğini teyit etmektedir.

TANAP, risk değerlendirmeleri ışığında ayrıntılı bir Sağlık ve Güvenlik Yönetim Sistemi uygulamaktadır. İlgili gereklilikler yüklenicilere bildirilmekte ve sözleşmelerde yer almaktadır. Yüksek risk taşıyan faaliyetler, Çalışma Ruhsatı süreci çerçevesinde kontrol edilmekte ve TANAP personelinin gözetiminde yükleniciler tarafından uygulanmaktadır. TANAP sağlık ve güvenlik olaylarını ve ramak kala olaylarını izlemektedir.

Yerüstü Tesisleri için gereken kalıcı arazi edinimi yaklaşık 260 hektar iken yaklaşık 6600 hektar ise 3 yıllık geçici bir süre için gerekmektedir (inşaat koridoru için irtifak arazisi veya inşaat koridoruna ("ROW") kısıtlamasız giriş). Bu arazi, yapım ve eski haline getirme işleminden sonra, irtifak alanlarında bazı tarım ve bina kısıtlamaları ile birlikte arazi sahiplerine iade edilecektir. BOTAŞ tarafından gerçekleştirilen ulusal arazi edinimi süreci ve Proje standartları arasında bazı farklılıklar gözlemlenmiştir. TANAP, Boru Hattı Yeniden Yerleşim Planı'nda, yeni hak sahipliği matrisi ve tazminat ödemeleri ile ilgili olarak ulusal mevzuat ve uluslararası standartlar arasındaki farkı gidermeyi amaçlayan bir Yeniden Yerleşim Fonu da dahil düzeltici işlemler ortaya koyma taahhüdü vermiştir. Marmara Denizi'ndeki balıkçılar üzerindeki olası etki ile ilgili çalışma şu anda nihai hale getirilmektedir ve ilgili Geçim Kaynağı Restorasyon Planı Proje tarafından ortaya koyulacak ve uygulanacaktır.

Biyçeşitlilik alışmaları boru hattının 67 karasal ve 27 tatlı su kritik habitatından geeeğini tespit etmiştir. Kritik karasal habitatlar, ÇSED’de değerlendirilen 500 m’lik Yerel alışma Alanı’nın sadece %0,39’unu İnşaat Koridorunun (39 m) ise %5,6’sını kapsamaktadır. Koruma statüsü ve türler için endemik olma statüsü BERN, IUCN, CITES, Kuş Direktifi ve Habitat Direktifi kriterlerine göre belirlenmiştir. İnşaat Koridoru içerisinde türler ve koruma önemi bulunan habitatlar üzerindeki etkilerin azaltılması için Biyçeşitlilik Planı hazırlanmıştır. Çevresel ve Sosyal Durum Değerlendirmesi’nde Öncelikli Biyçeşitlilik Özelliklerinde Net Kayıp olmaması ve (artık etkilerin mevcut olduğu) kritik habitatlarda Net Kazanç sağlanması açısından 6 numaralı Proje Gerekliliği açısından bir boşluk tespit edilmiştir. Bu tür farklılıklar, Biyçeşitlilik Eylem Planı’nı desteklemek üzere bir Biyçeşitlilik Telafi Stratejisi’nin geliştirilmesi ile düzeltilecektir. şu anda bu çalışma devam etmektedir ve Proje kurul onayından önce geliştirilecektir.

Proje 8 numaralı Proje Gerekliliği ile tam olarak uyumludur. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Müzeler Müdürlüğü ile devam eden yakın çalışmalar yapılmıştır. Bulgulara rastlamak ile ilgili prosedür de dahil bir Kültür Mirası Planı uygulanmaktadır ve söz konusu planın gereklilikleri yapım işlerinde yüklenicinin yönetim planlarına yansıtılmıştır. Toprak kaldırma alışmaları, TANAP Kültür Mirası Yetkilisi ve ilgili yetkililer ile bağlantılı olarak arkeologların gözetiminde gerçekleşmektedir.

ÇSED’in hazırlanması ve ulusal düzeyde açıklama aşamalarında paydaş katılım süreçleri içerisinde Projenin doğası ve ölçeği ile orantılı olarak köy toplantıları, toplumsal cinsiyete duyarlı toplantılar /odak gruplar ve paydaş analizleri bulunmaktadır. İlk olarak Ağustos 2013’te hazırlanan ve uluslararası standartlara uyumlu olan Paydaş Katılım Planı kamu katılım ve açıklama gerekliliklerini yansıtacak şekilde gözden geirilmifitir. Paydaş Katılım Planı, devam eden katılım, şikayet konularını ve paydaşların menfaati ile ilgili konuları takip etmek için çevrimiçi iç Paydaş Bilgi Sistemi ile uyumludur. Proje, Paydaş Katılım Planı taahhütleri çerçevesinde, şikayetler ve düzeltici tedbirlerin özetini etkilenen topluluklara açıklama ve ilgili paydaşlara, Yeniden Yerleşim Planı ve Biyçeşitlilik Planı da dahil güncellenmiş proje belgeleri ile ilgili zamanında bilgi verme taahhüdü vermiştir.

SEP çerçevesinde aşağıdaki eylemler üzerinde mutabık kalınmıştır: Projenin yapım ve işletme safhaları için bağımsız çevresel ve sosyal izleme danışmanlarının tutulması; offshore yapım işleri için offshore acil durum müdahale planı da dahil bir çevresel ve sosyal yönetim planının oluşturulması ve açıklanması; işletme aşamasında biyo-restorasyon ve izleme faaliyetleri ile yeni tanımlanmış iyileştirici ve telafi edici faaliyetler için maliyet tahmini; yüklenicilerin fazla mesai ve yorgunluk yönetimi prosedürlerinin ilgili planlar ve prosedürler ve daha iyi katılım ve eğitim ile güçlendirilmesi; ve yükleniciler için net işe son verme belgelerinin oluşturulması; yıllık sera gazı raporlaması; Proje alanlarında bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve yönetimi için bir programın geliştirilmesi ve uygulanması; Banka’ya nihai bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı Fonu yönetim prosedürü ve etkilenen arazi sahipleri ve kullanıcıları için bir katılım planı sunulması; Yerüstü Tesisleri için kalıcı arazi ediniminden etkilenen kişiler ve offshore kısmının yapımından etkilenen balıkçılar için Geçim Kaynağı Restorasyonu Programının oluşturulması; Yeniden Yerleşim Eylem Planı Fonu izleme raporları oluşturulması; Biyçeşitlilik Telafi Stratejisi oluşturularak kritik habitatlar üzerindeki kalıntı etki ve net kayıp/kazanç eylemlerinin nicel hale getirilmesi; yeniden yerleşim ile ilgili şikayetler de dahil, şikayetlerin ve söz konusu şikayetlerin giderilmesi için TANAP ve yüklenicilerin aldıkları tedbirlerin özetinin topluma açıklanması; ve Yeniden Yerleşim Eylem Planı, Biyçeşitlilik Eylem Planı ve çevresel ve sosyal yönetim planları gibi kilit belgelerin yerelde açıklanma yöntemlerine dair kanıt sunulması.

Teknik İşbirliği

Error! Unknown document property name.

Banka, ÷lkede enerji, sanayi, ticaret ve konut sektörlerinde enerji talebindeki değişimi ve Paris Anlaşması da dahil uluslararası iklim değişikliği hedeflerine yönelik mevcut ve planlanan taahhütlerini de göz önünde bulundurarak Proje'nin (ve daha geniş olarak Güney Gaz Koridoru'nun) Türkiye'nin düşük karbon ekonomisine geçişini nasıl destekleyebileceğini ayrıntılı olarak değerlendirmektedir.

Faaliyet, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen Yeşil Ekonomi Geçiş Projesi Hazırlama ve Uygulama Çerçevesi ve "Türkiye Enerji Sektörünün AB Enerji Stratejileri Uyarınca Geliştirilmesi" programı kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Error! Unknown document property name.